

วิกฤตโรฮิงจา...บททดสอบก้าวอย่างของอาเซียน

จากปรากฏการณ์ที่องค์การระหว่างประเทศต่างตบเท้าออกมาเรียกร้องให้สอบสวนเมียนมากรณีล้างเผ่าพันธุ์ (Ethnic Cleansing) ชาวโรฮิงจา และล่าสุดได้เรียกร้องให้เมียนมาและบังคลาเทศระงับการส่งกลับผู้อพยพชาวโรฮิงจา ในขณะที่สิงคโปร์ (ประธานอาเซียน) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมียนมาเรียกร้องให้เร่งกระบวนการส่งกลับผู้อพยพชาวโรฮิงจา ซึ่งสร้างความท้าทายต่อไทยในการเป็นประธานอาเซียนในปี ๖๒

สถานการณ์ที่พม่า

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้อพยพชาวโรฮิงจาที่ยังไม่มีที่ท่าว่าจะยุติลงง่ายๆ ประกอบกับความเคลื่อนไหวที่ผ่านมาขององค์กรระหว่างประเทศในลักษณะต่างๆ เช่น สมาชิกของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเรียกร้องให้จัดประชุมรับฟังคณะทำงานแสวงหาข้อเท็จจริง สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติและองค์การฮิวแมนไรท์วอทช์ออกมาเรียกร้องให้เมียนมาและบังคลาเทศระงับกระบวนการส่งกลับผู้อพยพ เป็นต้น ส่งผลทำให้ประเด็นดังกล่าวเป็นที่จับตามองของประชาคมโลก

ส่วนความเคลื่อนไหวของชาติสมาชิกอาเซียนในประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพชาวโรฮิงจา ต่างก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มาเลเซียแสดงความผิดหวังต่อการแก้ไขปัญหของนางองซาน ซูจี และขอให้ประชาคมโลกเร่งให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและแก้ไขปัญหผู้อพยพชาวโรฮิงจา ในขณะที่สิงคโปร์และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมียนมาได้ออกมาเรียกร้องให้เมียนมาและบังคลาเทศเร่งผลักดันกระบวนการส่งกลับผู้อพยพชาวโรฮิงจา

นอกจากนี้ ยังมีการตรวจพบความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวโรฮิงจาในลักษณะต่างๆ ที่บ่งชี้ถึงความเห็นที่แตกต่างกัน เช่น การตรวจพบว่ามีสมาชิกกลุ่มโรฮิงจาติดอาวุธ Arakan Rohingya Salvation Army (ARSA) กำลังจัดหาอาวุธจากกลุ่มติดอาวุธในบังคลาเทศ การมีผู้อพยพชาวโรฮิงจาในค่ายอพยพในบังคลาเทศบางส่วนลักลอบเดินทางกลับเข้ามายังเมียนมา และเหตุการณ์ที่หน่วยยามชายฝั่งของบังคลาเทศสามารถสกัดจับเรือประมงลักลอบนำพาชาวโรฮิงจาไปยังมาเลเซียได้ เป็นต้น

มุมมองขององค์กรระหว่างประเทศ

๑) สหประชาชาติเรียกร้องให้ระงับกระบวนการรับกลับผู้อพยพชาวโรฮิงจา เนื่องจากมองว่าสถานการณ์ในพื้นที่ยังไม่เอื้ออำนวย ไม่ปลอดภัย และกระบวนการดังกล่าวขาดความโปร่งใส สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลเมียนมาไม่ยินยอมให้เจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติเดินทางเข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ในรัฐยะไข่ของเมียนมา

๒) องค์การฮิวแมนไรท์วอทช์เรียกร้องให้เมียนมาและบังคลาเทศระงับกระบวนการส่งกลับผู้อพยพชาวโรฮิงจา เนื่องจากมองว่ากระบวนการดังกล่าว เป็นความพยายามของรัฐบาลเมียนมาที่ต้องการลดแรงกดดันและกระแสรวมใจตักจากนานาชาติในประเด็นเกี่ยวกับการล้างเผ่าพันธุ์ และกระทำอันละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนต่อชาวโรฮิงจา

๓) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ มองว่าเอกสารหลักฐานการสำรวจอัตลักษณ์ชาวโรฮิงจาขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากรัฐบาลบังคลาเทศเร่งรีบดำเนินการจัดทำเอกสารหลักฐานการสำรวจอัตลักษณ์มากเกินไป อีกทั้งไม่ได้ส่งเอกสารดังกล่าวให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติตรวจสอบ และไม่มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าวด้วย

การที่องค์การระหว่างประเทศออกมาเรียกร้องให้เมียนมาและบังคลาเทศระงับกระบวนการส่งกลับผู้อพยพชาวโรฮิงจา นั้น เพราะมองว่ารัฐบาลเมียนมายังไม่มีหลักประกันที่ชัดเจนเพียงพอในประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพชาวโรฮิงจาจะได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองได้อยู่อาศัยในพื้นที่อย่างปลอดภัย จะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม

วิกฤตโรฮิงจา...บททดสอบก้าวอย่างของอาเซียน

และจะได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ

❁ มุมมองของวาเชียน

๑) รมว.กต.สิงคโปร์ เดินทางเยือนบังคลาเทศ เมื่อ ๓ พ.ย.๖๑ เพื่อขอให้เร่งกระบวนการส่งกลับชาวโรฮิงจา ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมียนมา ที่มองว่าการดำเนินการต่างๆ ของรัฐบาลเมียนมาเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจานั้น เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาคำว่าดำเนินมาถูกทางแล้ว อีกทั้งเมียนมาและบังคลาเทศเองก็มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน

๒) นายมหาเธร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนระหว่างการเดินทางเข้าร่วมการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติที่นิวยอร์ก เมื่อ ๑ ต.ค.๖๑ โดยเขาได้กล่าวแสดงความผิดหวังต่อการแก้ไขปัญหาคำว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวโรฮิงจาของนางอองซานซูจี และขอให้ประชาคมโลกเร่งให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและแก้ไขปัญหาผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างการประชุมกลุ่มย่อยของสหประชาชาติ

จากมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งต่างก็เป็นชาติสมาชิกอาเซียนนั้น สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของชาติสมาชิกฯ ต่อประเด็นผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจา ที่สามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม กล่าวคือ บางประเทศอาจมองว่าควรเร่งกระบวนการส่งกลับผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจา เนื่องจากสถานการณ์ในรัฐยะไข่ของเมียนมายังไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับรัฐบาลเมียนมายังไม่มีหลักประกันที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และบางประเทศอาจมองว่าควรเร่งกระบวนการส่งกลับ เนื่องจากทั้งเมียนมาและบังคลาเทศต่างก็มีความพยายาม มีความพร้อม และมีความร่วมมือที่ดีต่อกัน

❁ วามรบทักนิตไทย

ระดับภาครัฐ : มุมมองของหน่วยงานภาครัฐของไทยต่อกรณีผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจาบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการส่งกลับ อาจมีการลักลอบเดินทาง (ทางเรือ) เข้ามายังไทย และใช้ไทยเป็นประเทศทางผ่านเพื่อเดินทางไปยังประเทศที่สาม ซึ่งอาจส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการกำหนดนโยบาย หรือมีมาตรการ

เพิ่มมากขึ้น เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น การลักลอบเดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ฯลฯ

หน่วยงานความมั่นคง : มุมมองของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมองว่า หากสถานการณ์ผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจายังไม่ยุติ และบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยพยายามเดินทางหลบหนีออกจากค่ายในบังคลาเทศ อาจเป็นช่องทางให้ขบวนการค้ามนุษย์ลักลอบนำพาชาวโรฮิงจาไปยังประเทศที่สาม โดยใช้ไทยเป็นประเทศทางผ่าน ซึ่งจะส่งผลให้หน่วยงานด้านความมั่นคงต้องแบกรับภาระงาน และมีมาตรการในการเฝ้าระวังที่เข้มงวดเพิ่มมากขึ้น

❁ ข้อสังเกต:

เนื่องจากไทยจะเป็นประธานอาเซียน ในปี ๖๒ นั้น อาจถูกประชาคมโลกจับตามองว่า จะมีแนวทางในการบริหารจัดการปัญหาผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจาอย่างไร ซึ่งไทยควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ ดังนี้

๑) ไทยควรสนับสนุนให้เมียนมาใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาคำว่าผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจาด้วยสันติวิธีและเป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้เมียนมาใช้กลไกของอาเซียนในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเมียนมาในทุกระดับชั้นเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น

๒) ไทยมีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นประธานอาเซียนเพียง ๑ ปี จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจาที่สะสมมานานให้แล้วเสร็จได้ในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นไทยจึงควรมองข้ามประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดความบาดหมางระหว่างไทย-เมียนมา อีกทั้งไทยควรริเริ่มนโยบายในเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลได้เพียงระยะเวลา ๑ ปี

๓) ไทยควรสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาคำว่าผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจาของเมียนมา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความสบายใจของเมียนมา

❁ อ้างอิง

๑) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, https://www.nia.go.th/niaweb59/default_TH_.asp. สืบค้นวันที่ ๙ พ.ย.๖๑

๒) BBC News Thai, https://www.bbc.com/thai/inter_national

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย. สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

 การเมือง

 เศรษฐกิจ

 สังคม

 วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี

 การทหาร

 พลังงาน / สิ่งแวดล้อม

 อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

บทวิเคราะห์โดย นายกนกกฤษณ์ รักษาพรหมณ์ นักวิจัย ศศย.สปท.